

מסורת הש"ס

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נב.

עין משפט
נר מצוה

עין א מ"י פ"ב מהל'
מכירה ה' י סמג
לאין קע טושי"ע ח"מ ס'
רמ פפ"י נ':
ע"ב ב ב מ"י שם ה' יא
(והל' יב) ועין סמג'
השנה טושי"ע שם ספ"י ח':
פ ד מ"י פ"ד מהל'
מפער שו ה' יט:
פא ה ו ז מ"י פ"ז מהל'
גמיה ה' ד (והל' ה)
סמג פש"י ע"ב טושי"ע ח"מ
ס' רמ פפ"י יח':
פב ח מ"י פ"ט מהל'
פלס ה' י:
פג ט י מ"י פ"י מהל'
גיטה ה' י:

תנא דין קחשיב בלפפא אפעה. דלין אונאה עד ד' איסרין
ולא עד ככלל דכד' איסרין יס אונאה דנגמרא אמרין מאן
מנא טליה ר"ש היא דאמר ח' פונדיונין היין אונאה: ורנא ברא
קחשיב בלפפא אפעה. אי גרסינן דבבביתא עד כמה אחי שפיר
דחשיב מלמעלה למטה וסבר עד
ועד ככלל אלל אי לא גרסינן עד לא
הוה לרין למימר דחשיב מלמעלה
למטה אלל כמשמעו כמה יהא אונאה
ד' איסרין ואגב דקאמר לתנא דין
מלמטה למעלה נקט לתנא כדא
מלמעלה למטה:

עשיק לגבד. וא"ת התינא נתאנה
לוקח נתאנה מוכר מאי
איכא למימר והתינא כמות פירות
מאי איכא למימר וי"ל דלא פלוג
רנן ועי"ל דעיקר הטעם הו' סלע
כיון דלא סגי לא מחיל:
ולא קתני עד רביע. ואע"ג דרובע
מאי למחוי נמי רובע דינר
דמתן בפ"ק דכריתות (דף ה.) זו
ביום עמדו כרעמתיים והיינו רובע
דינר דפ"י התם וכן אמרין התם
גר שנגייר לרין שפירש רובע לקיטו
מ"מ אי מיירי הכא דרובע דינר
ה"ל למימתי רביע דלא נעטי
דרובע שקל:

אמר אבי פחתה סלע יותר סבדי
אונאה איסר אסור להציאה.
פרש"י ביפה וא"ת פשיטא ורבא נמי
שהקשה אפילו משהו נמי היה לו
להקשות אפי' כדי אונאה נמי וי"ל
דמיירי אפי' בדעתו להחזיר האונאה
אסור כיון דהמתק טעות הוא אלל
כדי אונאה מותר להוציאה ביפה
ובלגד שיחזיר האונאה אם יתבענו
הלה קודם שיראה לשולחני ומותר
כיון שהמתק מתקיים ופחות מכדי
אונאה מוכרה ביפה אפילו אם אין
דעתו להחזיר אונאה משום דהו'
לא לתר מחילה רבא אמר פחתה איסר
לדינר אסור להוציאה ביפה אם אין
דעתו להחזיר משום דהו' אונאה כר"מ
ועוד יש לפרש אמר אבי כי אסור
להוציאה אפילו בשוה וסבר כמ"ד
בסמוך יתר על כן יקון אלל פחות
מאיסר שרי דלהפסד מרובה חששו
ולא להפסד מועט ורבא דקאמר אפי'
משהו נמי לית ליה האי סברא ומאי
נמי סבר רבא בין כמ"ד יקון בין
כמ"ד יקיים: יתר ע"ב בן יקון. ולא
ימכרנו לתגר מצי נמי קאי אפחתה
יתר מכדי אונאה וה"פ אפילו ע"מ
לנוקדה לא ימכרנו לתגר ולתסר
אלל לא תסריס ימכור על מנת
לנוקדה ולמ"ד יתר על כן יקיים לא
ימכרנו לתגר לא קאי אלל אכסלע
עד שקל דאמר פחתה יותר משקל
והא קאי לא ימכרנו לתגר כו':

והתקנה
ולא להפסד. ואלא להפסד. ר' נחמיה
לוקח מפרש: לא ימכרנו. וזו שאלתו אסור לקיימה לא התירו לו
שמרמין כה אם אחרים. ומיראה יקבלה מידם ביפה: רובע שקל. מטבע קטן של חצי דינר והוא הקרוי בגמרא סלע מדינה: לפה ליה
למסליה לדינר בשקל. לימא דינר עד חצי נח: דאפי' משקל. אם פחת השקל עד חצי ונעשה דינר: מוסר לקיימו. ולהוציאו דינר: דינר סבא
משקל אסור לקיימו. אפי' להוציאו דינר דמתוך שהוא בא ממטבע עבה ורחבה טועין בו לאמרו בשקל ואמי לקבולי בתורת שקל: מאי קאמר.
הא ליכא למימר פחות מיכן דאם עמד שקל על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו דמאי איראי איסר אפילו
משהו נמי דהא אמר כסלע עד שקל לא: יתר מכדי אונאה. לר"מ כדאית ליה לרבי יהודה כדאית ליה: אסור. להוציאה ביפה: עמא. מקבלת
טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: יקון. ימכרנו לשנים דאמי לאפוקה בשקל: יתר על כן יקיים. דלגבי סלע מנכרה פחתה ולא מחליפה כסלע:
יתר

אשמונה פונדיונות שני פונדיונים לדינר עד
מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה
לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות יאם היה
מכירה אפי' לאחר שנים עשר חדש מקבלה
הימנו ואין לו עליו אלא תרעומת יגונותה
למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש
רעה: גמ' ורמינהי עד כמה תהא הסלע
חסירה ויהיה בה אונאה אמר רב פפא לא
קשיא (ה) תנא דין קא חשיב (י) מלמעלה למטה מאי
תנא ברא קא חשיב (י) מלמעלה למטה מאי
שנא בסלע דפליגי ומאי שנא בטלית דלא
פליגי אמר ר' רבא מאן תנא טלית ר"ש היא
אביי אמר טלית עד שותות מחיל איניש
דאמרי איניש עשיק לגבד ושוי לברסך סלע
כיון דלא סגי ליה לא מחיל גופא (י) עד כמה
תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה ר"מ אומר
ארבעה איסרות איסר לדינר ר' יהודה אומר
ד' פונדיונות פונדיון לדינר ר"ש אומר
שמונה פונדיונות שני פונדיון לדינר יתר על
כן מוכרה בשוה יעד כמה תיפחת ויהא
רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע
פחות מכן איסר אסור (להוציאה) וי"ל הרי זה
לא ימכרנו לא לתגר ולא לתרם ולא להריג
מפני שמרמין בה את אחרים אלא יקבנה
ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו אמר ר' מר
בסלע עד שקל בדינר עד רובע מאי שנא
בסלע עד שקל ומאי שנא בדינר עד רובע
אמר אביי 'מאי רובע דקתני נמי רובע שקל
אמר רבא דיקא נמי דקא תני רובע ולא קתני
רביע ש"מ למה ליה למתליה לדינר בשקל
מלחא אגב אורחיה קמ"ל דאיכא דינר דאתי
משקל מסייע ליה לר' אמי דא"ר אמי דינר
הבא משקל מותר לקיימו דינר הבא מסלע
אסור לקיימו: פחות מכן איסר אסור
(להוציאה): מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר
פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור
אמר ליה רבא אי הכי אפילו משהו נמי אלא
אמר רבא פחתה סלע איסר לדינר אסור
וסתמא כר"מ תנן התם (י) סלע שנפסלה
והתקנה שיהא שוקל בה משקלות טמאה
עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה
לסלע שני דינרים פחות מכן יקון יתר
על כן מאי אמר רב הונא פחות מכן
יקון יתר על כן יקון רבי אמי אמר
פחות מכן יקון יתר על כן יקיים מיתבי

יתר
אפילו פרוטה אסור לקיימה

רובע משחקר ועמד על פחות
פחות מכלא איסר אסור.
לוקח מפרש: לא ימכרנו. וזו שאלתו אסור לקיימה לא התירו לו
שמרמין כה אם אחרים. ומיראה יקבלה מידם ביפה: רובע שקל. מטבע קטן של חצי דינר והוא הקרוי בגמרא סלע מדינה: לפה ליה
למסליה לדינר בשקל. לימא דינר עד חצי נח: דאפי' משקל. אם פחת השקל עד חצי ונעשה דינר: מוסר לקיימו. ולהוציאו דינר: דינר סבא
משקל אסור לקיימו. אפי' להוציאו דינר דמתוך שהוא בא ממטבע עבה ורחבה טועין בו לאמרו בשקל ואמי לקבולי בתורת שקל: מאי קאמר.
הא ליכא למימר פחות מיכן דאם עמד שקל על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו דמאי איראי איסר אפילו
משהו נמי דהא אמר כסלע עד שקל לא: יתר מכדי אונאה. לר"מ כדאית ליה לרבי יהודה כדאית ליה: אסור. להוציאה ביפה: עמא. מקבלת
טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: יקון. ימכרנו לשנים דאמי לאפוקה בשקל: יתר על כן יקיים. דלגבי סלע מנכרה פחתה ולא מחליפה כסלע:
יתר

שמונה פונדיונות. שמות כשאר אונאה: בכרכים. שיש שם שולחני
עד כדי שיראה לשולחני: בכפרים. שאין שם שולחני: עד ערבי
שבתות. שבה להוציאה בערב שבת לפעודת שבת אז ידע אם יוכל
להוציאה ויקבלה ממנו: ואם היה.

י"ב חדש כו'. בגמרא (פ"ק) פריך הא אמרת
עד ערבי שבתות: ואין לו עליו אלא
תרעומת. מפרש בגמרא (ס') ונפסא. ונפסא
בחיול מעשר שני. ובגמ' (י) מפרש אם
בשוה אם כסלע יפה: לפי שאינו.
מדה זו של פסלי מטבע בשביל
חסרון מעט אלא נפסא רעה: גמ'
ורמינא כמה סבא סלע חסירה ויהא
בה אונאה. אלמא כהני שיעורי
הוא אונאה ומתני' קתני ולא יהא
אלמא כהני שיעורי לאו אונאה היא
עד דלכא טפי: אמר רב פפא.
לעולם אימא לך כהני שיעורי היא
אונאה ולא יהא דמתני' לאו אשיעורא
קאי אלל אפחות מכשיעור קאי:
מלמעלה למטה קחשיב. וה"ק סלע
הסוחמת והולכת עד כמה יכול
להוציאה עד שפחת שיעור כן וכן
ומיכן שהגיע לשיעור הוא יהא כה
אונאה: ופנא כדא. דנקט ויש כה:
מלמעלה למטה חשיב. סלע שפחתה
כמה פחתה להיות כה אונאה מפרש
כל פחתה גדולה שבה כגון שבע
איסרות או שש או חמש היא אונאה
עד ד' והיא ככלל אלל לתנא דין אין
לכרעה ככלל לא יהא כה כדא
לא מיתוקמא אלא כהני: ומאי שנא
כעליה. סמס סחורה דמתן כהני לעיל
(דף מט:) שמות למקח: ר"ש היא.
דגבי סלע אית ליה שמות: עשיק
לגבד. הרי"ך לכסות גופך וגביך
קה דיוק: ושוי לכריסך. למחלך
לא תקנה אלל כשוין: (ע) עשיק. לשון
יוקר הוא ומיכרו בלחודו נסך (לקמן
דף עד.) באתרא דאמימר עשיק
פרש: כיון דלא סגי ליה. שאני ואלא
בהוצאה: יתר על כן מוכרה בשוה.
לקמיה (י) מפרש לה ימירה על כן של
פחתה כדי אונאה: מוכרה בשוה.
כסלע יפה: כסלע עד שקל. סלע
הטעו פוחת והולך עד שקל מותר
לקיימו דלין עשוי לרמות בו כי אדם
למכורו כסלע יפה לפי שפחת שלו
ויכר אלל משפחת משקל לא יקיימו
לפי שבה לרמות ולמכורו בתורת שקל
שאינו פחת שלו ויכר לגבי שקל מתוך
שהוא רחב שבתחילה היה סלע אינו
נראה חסר משקל. שקל הוא מטבע
של חצי סלע ודינר מטבע קטן שנים
מהם יש בשקל: דינר עד רובע.
ואם היה דינר נפחת עד שעמד על
רובע מותר לקיימו. קס"ד רובע דינר
קאמר ולקמיה פריך מאי שנא סלע

דלא מצי לשהויי אלל עד חצי ודינר עד רובע משחקר ועמד על פחות

פחות מכלא איסר אסור.
לוקח מפרש: לא ימכרנו. וזו שאלתו אסור לקיימה לא התירו לו
שמרמין כה אם אחרים. ומיראה יקבלה מידם ביפה: רובע שקל. מטבע קטן של חצי דינר והוא הקרוי בגמרא סלע מדינה: לפה ליה
למסליה לדינר בשקל. לימא דינר עד חצי נח: דאפי' משקל. אם פחת השקל עד חצי ונעשה דינר: מוסר לקיימו. ולהוציאו דינר: דינר סבא
משקל אסור לקיימו. אפי' להוציאו דינר דמתוך שהוא בא ממטבע עבה ורחבה טועין בו לאמרו בשקל ואמי לקבולי בתורת שקל: מאי קאמר.
הא ליכא למימר פחות מיכן דאם עמד שקל על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו דמאי איראי איסר אפילו
משהו נמי דהא אמר כסלע עד שקל לא: יתר מכדי אונאה. לר"מ כדאית ליה לרבי יהודה כדאית ליה: אסור. להוציאה ביפה: עמא. מקבלת
טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: יקון. ימכרנו לשנים דאמי לאפוקה בשקל: יתר על כן יקיים. דלגבי סלע מנכרה פחתה ולא מחליפה כסלע:
יתר

(ב) ב"ק פה. ע"ש. (ג) פ"י
הטעם טעם חולין נד: ד"ה
כסלע. (ד) ב"ק פה. (ה) וגי'
הר"ש רבה. (ו) (חוסף)
פ"ג. (ז) ר"מ מ"ו. (ח) (סס).
(ט) ר"מ מ"ו. (י) כלס פ"ב
(יא) ע"ש. (יב) (י).
(יג) (סס). (יד) (סס). (טו) (סס).
פשיק לפני ד"ה (סו).
(פ) (פ"י).

מוסף רש"י

רש"י. לשון ל' ע"ז דר"ה.

